СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 53. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця, 19-го березня 1943. No. 53. Jersey City, N. J., Friday, March 19, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ, ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

„ПРАЦЮВАТИ АБО ВОЮВАТИ", КАЖЕ КОНГРЕСОВИЙ КОМІТЕТ У СПРАВІ АБСЕНТИЗМУ

ВАШИНГТОН. — Комітет палати репрезентантів для морських справ приняв 17 голосами проти 9 законопроект, звернений проти тих, що без причини опускають часто працю у воєнній промисловості. Комітет є у своїм проекті за те, щоби при кожнім проханню, зверненім до вербункової комісії, в якому прохаючий хоче відрочення військової служби на тій підставі, що він є доконче потрібний робітник, що працює у найконечнішій воєнній продукції, була теж і посвідка його праці в тому напрямі, чи він залишав роботу, а як залишав, то як часто і з яких причин. Кожне відрочення військової служби є тепер тільки на шість місяців. А це знову означає, що кожних шість місяців вербункові комісії провірюватимуть абсентизм тих, котрих вони позвільнювали.

ВІЙСЬКОВІ ВІДРОЧЕННЯ ДЛЯ ФАРМЕРІВ.

ВАШИНГТОН. — В сенаті перейшов 50 голосами проти 24 законопроект у справі звільнювання від тимчасової військової служби осіб, що працюють на фармах. Проект є такий, що можуть бути звільнені особи, що віддають свій час головно на працю продуковання поживних засобів і річей, що є доконче потрібні для ведення війни. Ось цей законопроєкт відійде тепер під наради і голосовання до палати репрезентантів. Відрочення військової служби важне для фармерського робітника, згл. фармера, на так довго, як довго він остає при тій роботі. Як він покидає роботу, то може запитати вербункову комісію, щоби рішила, чи ліпше, щоби він пішов на іншу роботу, чи вступив до армії. Якщо вербункова комісія дасть кому дозвіл на відрочення військової служби, то повинна дати йому рівночасно посвідку, що таке відрочення є обосноване воєнною коненністю.

ТРЕТИНА БУВШОЇ ЯПОНСЬКОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ФЛЬОТИ ЗНИЩЕНА.

НЮ ЙОРК. — „Френдлі Сонс оф Сейнт Петрик" мали в готелі Астор річний обід з нагоди Свята св. Петрика, підчас якого промовляв секретар маринарки Накс. Яких 1,800 присутних оплескували гарячо, коли Накс заявив, що від часу японського підступного нападу на Перл Гарбор аж до 1. березня цього року знищено японцям торговельних кораблів на 1,857,000 тон, себто майже третину з того, з чим Японія приступила до цеї війни. На початку війни вона мала таких кораблів на 6,369,000 тон поємности. Очевидно, казав Накс, треба надіятись, що Японія вже набудувала дещо нових торговельних кораблів, але це не зміняє її положення, бо її комунікаційні сіти страшно розтягнені. Та наше найважніше завдання, казав секретар маринарки, є розбити цілу японську воєнну фльоту.

ЗАГОСТРЕННЯ ЗАКОНУ ПРОТИ САБОТАЖІВ.

ВАШИНГТОН. — Конгресовий регуляміновий комітет є за те, щоби загострити теперішні протисаботажні закони і карати смертю за провини проти державної забезпеки. Законопроект у тій справі, запробований департаментом справедливости і Судейським комітетом, зветься „Вор Секюріті Ект".

ТРЕНУВАННЯ СВІЖИХ СИЛ ДЛЯ ВОЄННОЇ ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН. — В заводах воєнної промисловости відчувається далі брак робучих сил, зокрема брак фахових, витренованих робітників. Ось тому запобігає Пол В. МекНат, що кермує людською силою краю. У своїм звіті до конгресу він подає, що на протязі останніх 6 місяців витреновано в краю 1,516,043 осіб для виконування ріжних скомплікованих технічних робіт. На таке тренування у цьому році призначено суму $139,000,000.

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ БУДЕ ЗА ДВА МІСЯЦІ.

ВАШИНГТОН. — Кажуть, що за які два місяці буде скликана конференція з представників Обєднаних Держав для обговорення повоєнних харчевих справ. Таке заявили деякі члени Пацифічної Воєнної Ради по нарадах з президентом Рузвелтом.

ОБМЕЖЕНО ҐАЗОЛІНУ ДО ПОЛОВИНИ.

ВАШИНГТОН. — Бюро Адміністратора Цін проголосило, що почавши від наступного понеділка газолінова пайка на Східнім Побережу зістала зменшена до половини. Значить, що ті, що мали право зужити на протязі місяця 12 гальонів газоліни, зможуть тепер тільки шість. Або купон, що був добрий на місяць, тепер має вистарчити на два місяці. Також порobleno доходження у справі „шкільних босів", з якими діються надужиття. Вони десь „пропадають" і є вживані для інших цілей, що дають кращі зиски. Такі надужиття завважено по всіх стейтах.

Продукуємо не Тільки Втроє Більше Воєнних Літаків ніж Держави Осі, Але й Ліпші від Них

ПОТСДЕМ (Ню Йорк). — Обєднані Держави посилили тепер воєнну продукцію до тої міри, що продукують три рази стільки боєвих літаків, як їх випродуковують Держави Осі. Але й те, що тепер продукується в Німеччині, не рівняється щодо якости з літаками, що їх випродуковують Обєднані Держави. А це тому, що Німеччина є постійно бомбардована і не має подостатком певних засобів, потрібних для продукції літаків першої якости. Усі ті недомагання дадуть себе скоро пізнати на боєвих фронтах. Знову з того, що розповідають американські вояки, що прибувають з ріжних фронтів, виходить, що ті літаки, якими тепер орудують сили Аліянтів, є рішучо ліпші якістю від ворожих. Ось такі важні речі ствердив Ралф С. Деймон, президент „Ріпобликен Еркрефт Корпорейшен".

ІДЕН ТА „АНҐЛЬО-СОВЄТСЬКИЙ БЛЬОК"

ВАШИНГТОН. — *Лондонський „Таймс"*, якого статті про заграничну політику звичайно вважають у світі за такі, що є висловом британського уряду заграничних справ, написав статтю в числі з 10. березня, що тільки мілітарні та економічні сили Росії та Британії, якщо будуть діяти вкупі, зможуть вдержати мир в Европі. Статтю написано саме перед виїздом до Вашингтону Антоні Ідена, британського міністра заграничних справ. Ось та стаття внесла певне замішання, з якого тепер пробують вийти. Отже авторитетні британські кола в Вашингтоні заявляють від імені Ідена, що та стаття не віддає думок Ідена про британську політику. Вони кажуть, що Іден уже посередно заявився за контролю збройних сил у світі чотирма силами, а це Великою Британією, Злученими Державами, Росією і Китаєм. Він теж не вважає Европу як спеціяльну сферу Британії й Росії. При тому пригадується, що „Таймс" уже нераз написав таке, що не погоджується з офіційною британською політикою. Наприклад: він виступив проти запропонованого урядом пляну Беверинджа і його сильно скритикував.

ҐЕН. МЕКАРТУР УЖЕ РІК В АВСТРАЛІЇ

ДЕСЬ У КВАТИРІ ҐЕН. МЕКАРТУРА В АВСТРАЛІЇ. — Кореспонденти прислухувались двогодинному викладі ґен. МекАртура про воєнні події на Пацифіку, з чого одначе не багато можна подати до публичного відома. Та журналісти підкреслюють, що все було дуже цікаве. Особливо загрозлива була ситуація тому рік, коли то ґен. МекАртур перейшов до Австралії, яка стояла отвором для японської інвазії, бо майже всі інші території були ними вже підбиті. А сьогодня можна сказати, що Австралія забезпечена, а війська Аліянтів у постійній офензиві.

Де Ґоль Приймає Запросини Жірода

ЛОНДОН. — Французький Національний Комітет подав до публичного відома, що ґенерал Де Ґоль, предсідник його, приняв запросини ґенерала Жірода, французького цивільного й військового команданта в Північній Африці, та що він уже в найближчому часі виїде до Африки на конференцію. Комітет подав при тому заяву, що акція за обєднання французької імперії й поширення воєнного зусилля поступає добре вперед.

Андре Філіп, комісар праці в комітеті Воюючих Французів, заявив, що всі люди, які були за співпрацю з Віші, мусять бути відсунені від позицій в урядах противників Віші.

За обєднання всіх французів в одну цілість промовляв у британськім парляменті Чорчил. Він хвалив ґенерала Де Ґола.

ЖІРО ФОРМАЛЬНО ПРИВЕРТАЄ ПРАВА ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕПУБЛИКИ

АЛЖІР. — Ґубернатор Жіро, французький цивільний і військовий командант у Північній Африці, привернув обовязуючу силу всіх законів французької републики до 22. червня 1940 року, себто до її повалення пронаціствчним режімом. Цим самим відкликано всякі протидемократичні закони, що були заведені пронаціствчним режімом у Віші.

ЧОРЧИЛ БОРОНИТЬ СТЕНЛІЯ В СПРАВІ КОЛЬОНІЙ

ЛОНДОН. — У своїй промові про майбутнє британської імперії, виголошеній у палаті громад, премієр Чорчил заявив, що уряд є того переконання, що „адміністрація британських кольоній мусить й надалі бути виключною відповідальністю Великої Британії".

Ця заява годиться зо становищем, яке недавно зняв Оливер Стенлі, секретар стейту для кольоніяльних справ.

НОРВЕЗЬКІ ПАРТИЗАНИ ДОКОНУЮТЬ УСПІШНОГО РЕЙДУ

ЛОНДОН. — Британська адміралція подала до публичного відома, що леґкі прибережні сили, зложені виключно з норвежців, доконали удачного рейду на ворожі кораблі в порті Флорое, в південно-західній Норвеґії. Рейдери знищили всі кораблі й човни, які застали в порті, а зробили це без ніякої втрати для себе, не дивлячися на те, що недалеко була сконцентрована велика сила ворожих кораблів.

ІНСПЕКЦІЯ. — Ранені вояки рапортують старшим норскам, що доглядають у шпиталю Рузвелта в Тунісі.

БРИТІЙСЬКА ОФЕНЗИВА В ТУНІСІ

ЛОНДОН. — Німецькі радіові стації подали в середу вістку, що британська армія почала довго ожидану офензиву проти цілого фронту лінії Марету в Тунісі. З донесень виходить, що німці й італійці відступають.

Аліянти про цю офензиву ще нічого не сказали, але німці звичайно про цей фронт подавали звідомлення перші. Німці говорять про завзяті, цілий день триваючі бої артилерії здовж цілого фронту, що, мовляв, підготовляли справжній наступ.

Британська перша армія в північнім Тунісі пробила знову менші наступи. Ці операції видно були зроблені в той самісінький час, у котрий почалися операції на півдні. Тому й німці мають страх, що аліянти збираються захопити війська Оси в два огні.

АЛІЯНТСЬКА КАМПАНІЯ ПРОТИ СУБМАРИН.

ЛОНДОН. — Аліянтські ескортові кораблі й британські бомбовики вдарили по підводних човнах і в 72-годинній битві знищили, за звідомленням адміралції, принаймні три субмарини й відай ушкодили багато більше.

Зо звідомлення виходить, що підводні човни їздять тепер і нападають на конвої громадою. Бої зведено десь на північній частині Атлянтику, а брали в них участь теж американські літаки.

ЧЕРВОНА АРМІЯ АТАКУЄ ПІД ХАРКОВОМ.

ЛОНДОН. — З російських комунікатів видно, що опір червоної армії в околиці Харкова стає щораз завзятіший. Вона захопила кілька місцевостей коло Чугуєва, в Донецькому басені. Там червона армія здержала німецькі спроби перейти Донець.

Наступ на Смоленськ теж іде далі. Там червона армія взяла якусь місцевість 25 миль на північ від Дурова. В околиці озера Ільмена червона армія віднесла кілька успіхів; там війська маршала Тимошенка підійшли ближче до Старої Руси.

До Стокгольму прийшли вісти з боїв російських військ проти німців понад підбігуновим кругом, де червона армія находиться 7 миль від Петсамо, котре вже острілює російська артилерія.

НАЦІСТИ ПЕРЕСЛІДУЮТЬ ЦИВІЛЬНИХ ЗА ПОМІЧ ФРАНЦУЗЬКИМ ПАРТИЗАНАМ.

БЕРН. — Французька поліція уряду в Віші й німецькі вибрані полки почали очайдушну кампанію за здержання допомоги французьким партизанам у Савої (Сабавдії). По всіх селах Савої почато масові арешти людей, що переховували або харчували втікачів з гір.

ПРОВІДНИК ЛОРДІВ РОЗКРИВАЄ ТРУДНОЩІ ДРУГОГО ФРОНТУ.

ЛОНДОН. — Вайкавнт Кренборн, провідник урядової більшости в палаті лордів британського парляменту, дав відповідь на домагання лорда Бівербрука відкрити чимкорше другий фронт в Европі. Підчас коли Бівербрук доказував, що відкриття другого фронту принесло би великі користи для аліянтів, бо дало би поважну поміч Росії, Кренборн казав, що в цій війні ніщо не є так небезпечне, як передчасна атака.

Підчас коли Бівербрук домагався широкої громадянської й урядової дискусії над цею справою, Кренборн думає, що така дискусія може довести до передвчасного почтнання непідготованої кампанії.

Після вайкавнта Кренборна говорив лорд Веджвуд і заявився за негайне відкриття другого фронту.

ЛОРД АДМІРАЛЦІЇ ОБОРОНЯЄ ДІЯЛЬНІСТЬ ФЛЬОТИ.

ЛОНДОН. — Перший лорд адміралції виступив у палаті громад британського парляменту з довшою промовою для відбивання закидів, що мовляв британська фльота не проявляє діяльности.

В імені лібералів говорив посол Дейвис, закидаючи лордові адміралції, що він є дуже дражливий на всякі запити й поради.

БАНДИТИЗМ ПРОТИ ЖЕРТВ РЕЙДІВ.

ЛОНДОН. — Римське радіо подало вістку, що в Туріно виконано кару смерти проти пятьох осіб, засуджених за граблення домів після рейду британських летунів на це місто. Крім цього засуджено на довшу вязницю 15 інших осіб, обвинувачених за цей самий злочин.

КЛОПОТИ НЕВТРАЛЬНИХ ДЕРЖАВ З ВОЮЮЧИМИ.

СТОКГОЛЬМ. — Один соціялістичний посол вніс у шведськім парляменті запит до уряду в справі зброї й вояків, найдених на одному німецькому літаку, що був примушений осісти на шведську територію. У відповідь йому міністер заграничних справ заявив, що літак не був узброєний, що машинові кріси з нього були зняті, а приявність на літаку вояків в уніформах не противиться інтернаціональному законові.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Theree months	$2.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

БИТВА ЗА ХАРКІВ

З того, що німці стягнули з далекої Франції кольосальні сили на те, аби добути від червоної армії назад Харків, виходить само собою, яке велике значіння має це місто.

Очевидно, стратеґічне значіння Харкова не спирається на концентрації промислів, з котрого він був відомий до німецької війни, бо, показують донесення, фабрики вже зовсім знищені. Головна стратеґічна вага Харкова нині в тому, що він являється головним залізничим вузлом України. В мирний час він стягав рільничі, копальняні й фабричні продукти України й Криму та виправляв на північ. Нині він важний тим, що, чи поступає котрась з воюючих сторін на лівобережній Україні, чи відступає, вона все спирається передовсім на залізниці, що переходять через Харків. Армія, що втратила Харків, це немовби борець, що йде до боротьби з одною рукою, завязаною на зад.

Добуття Харкова німцями наново не є ще доказом, що вони потраплять його удержати. Вони вже його раз мали й втратили. Отже вони можуть його втратити ще раз. Все таки втрата Харкова має велику лекцію для аліянтів, — цим ударом німці немовби кулаком стукнули, аби підчеркнути цю лекцію, — що червона армія, не дивлячися на всі сензаційні успіхи проминаючої зими, все таки не є не переможна, як не є непереможною німецка армія, хоча вона наново Харків заняла, хоча з нею Гітлер вибрався на завоювання всего світу. Для аліянтів це практична пригадка, що червона армія не може виграти цеї війни сама. Як Німеччина й Вісь мають бути переможені, то тільки злученою силою всіх Аліянтів.

З цеї лекції виходять поважні консеквенції. Передовсім консеквенції, чисто стратеґічні, воєнні; вони зводяться до того, що один союзник не оставляв інших без піддержки. Далі консеквенції на випадок майбутнього замирення з противною стороною: завішення зброї має йти тільки за волею всіх Обєднаних Держав. Наконець, консеквенції на випадок мирових переговорів і мирової угоди: Якщо світ має бути врятований від небезпеки повторення подібних спроб завоювання світу шайкою держав-заговірників, то цього можна добитися тільки спільним зусиллям всіх Обєднаних Держав.

ЗА ЖІНОЧУ ПРАЦЮ

У корабельних доках філіяльного підприємства великої сталевої компанії „Бетлегем" у Болтимори, в стейті Меріленд, виникнула одна з тих справ, що ставлять рубом знеслі ідеали, які люди часто залюбки виголошують.

Підприємство це почало від якогось часу вживати жінок для заповнення недостач робочої сили. Між іншим поставлено жінок до ведення так званих мостових „кранів" (журавлів), себто сильних підойм, що кружляють на рейках, уставлених високо над землею, та переносять з одної части варштату в другі великі тягарі. „Оператори", себто робітники таких журавлів, сидять чи стоять у залізній будці з вікнами й посувають відповідні движні. Як з цього видно, праця не є важкою фізично в тому значінню, в якому є наприклад махання молотом або джаґаном, хоча вона вимагає постійного напруження уваги та видержливости на такі трудноші, як висока горяч, копоти, студкіт. Таку роботу й підприємство для будови кораблів, видно, вважало за таку, що на неї можна взяти на місце мужчин жінок, а тим самим мужчин звільнити до робіт, для яких надаються тільки вони.

Коли мужчини, що працювали на трьох змінах при таких „кранах", довідалися, що при четвертій зміні будуть заняті жінки, запротестували проти новини, а не діставши вдоволяючої відповіди, вийшли на „сідай-страйк". Коли відтак прийшла жіноча зміна, жінки не захотіли йти до праці й через те через цілий день у фабриці стояли на місці сталеві рами, сволоки, плити й напів викінчені части кораблів. Словом, станула робота коло будови кораблів, ця для краєвої оборони незвичайно важна праця. Через це ця справа зацікавила не тільки безпосередно причетних людей, але й все американське громадянство.

Як звичайно, вона стала притокою до поважного розділу поглядів. Замітно, що урядники юнії робітників корабельних доків не займають одноцілого становища. Раз вони оправдують страйк тим, що мовляв зміни з мужчин на жінок зроблено без порозуміння з юнією, — закид, який мав би стійність тоді, якби від такої зміни мали потерпіти мужчини-робітники; колиб від такої зміни мали бути тільки такі наслідки, що жінки малиб дістати кращу працю, основ для юнійної жалоби не булоб.

Інша заява урядників юнії ставить справу вже зовсім баламутно: мовляв, наймання жінок для кермування журавлями антаґонізує робітників супроти підприємства. Простою мовою сказавши, це значить, що робітникам така „фабрична політика" підприємства не подобається, а така заява нічого не каже, бо вона не каже, чому, саме вона не подобається.

Через те, що не сказано причини, люди, заставлені висказувати про справу опінію, мусять цеї причини догадуватися. І щож іншого можна догадатися, як не простого мужчинського упередження до наймання жінки на роботу? Що власне з цим маємо тут до діла, вказує нам атмосфера сталевої фабрики, в котрій, як звісно, робітники мають спеціяльну ґордість на велику важність своєї праці. Правда, можуть найтися ще різні додаткові причини для невдоволення робітників з такої новини, як наприклад страх перед обнижуванням робітничої заплати мужчин від наймання на деякі роботи жінок, але й в таких випадках свою ролю буде відогравати мужчинське упередження до жінок, спеціяльно в сталевих фабриках.

Тимчасом відношення мужчин до праці жінок повинно опиратися не на закорінені змолоду упередження, а на чисто розумові основи. Жінок не треба вважати до таких робіт, які шкодять жінкам фізично, умово, морально, матеріяльно, чи як інакше. Коли таких шкід нема, нема розумних причин жінок до таких робіт не пускати. Коли такі шкоди є, треба проти наймання задля таких шкід протестувати. Колиб такі жінки допущувано на нижчу заплату, з чого потім посередно виходила шкода для всего робітництва, тоді треба протестувати конкретно проти цеї нижчої заплати. Коли протести проти наймання жінок підноситься загально, для якихось неозначених причин, тоді така поведінка викликає враження, що тут маємо до діла просто з нерозумним упередженням. Якби ті, що протестують говорили явно, що в засаді є проти наймання жінок на такі роботи, як це кажуть наприклад націисти, то це була би тільки пів біда. Колиж одначе з таким протестом виступають люди, які говорять широко про признання засади рівноправности полів, то тоді маємо до діла з грубим фарисейством, яке мусить затроювати суспільне життя не тільки орґанізації, що так поступає, але й всего громадянства, в котрій така орґанізація веде свою діяльність.

Проф. М. Чубатий.

УКРАЇНСЬКИЙ ТА МОСКОВСЬКИЙ НАРІД — ДВІ РІЖНІ ДУХОВОСТИ

Подорожні по Східній Европі, а навіть по російській Азії стверджують одну характеристичну риску, а саме, що на перший погляд впадає в очи ріжниця між українським та московським селом. Хати українців все вибілені, довкруги хати засаджений цвітник, а дальше біля хати хоч кілька дерев, немов малий садочок. Хата московського мужика стоїть звичайно без городової прикраси та майже ніколи нема дерева біля хати. Українські засланці на Сибір з часів першої світової війни оповідали, що то саме явище видне не тільки в Европі але теж в азійській Росії. Не тільки цілі села можна відразу пізнати, ким вони заселені, українцями чи москалями, але навіть у мішаних селах відразу впадає в очи характер селитьби українця та московина. Така вже ріжна вдача українця та москаля, чи там росіянина, як часом українці називають своїх північних сусідів, замінюючи старшу назву російського народу — москаль — на новійшу — росіянин.

Замітне, що українці та москалі, жиючи біля себе чи то в полудневій степовій Україні чи в російській Азії, наділі мало зі собою пристають та ще рідше дружаться. Рідко де таке відокремлення істнує поміж народами, таки доволі близькими з огляду на свою історію.

Питанням окремої вдачі українця та москаля займався вже доволі вчасно, бо ще в половині 19-го століття відомий український історик та письменник Микола Костомарів, у своїм творі: „Дві руські народности", у якім він виняходить дуже багато прикмет, що ріжнять українця від москаля.

Одною із часто наводжених — є прикмета господарського порядку серед москалів та українців. Москалі все й здавна мали нахил до комунізму. Сотки літ перед заведенням теперішного комуністичного ладу в Росії були села з інституцією так званого „миру", себто села без приватної земельної посілости. Ґрунта усього села належали до громади, а управа громади, що якийсь час розділяла землю поодиноким родинам під управу та господарське використування.

Цілком противна вдача українця; спільна земельна посілість не тільки, що на Україні невідома, але навпаки українець прямує до того, щоб його земля була докладно відграничена від землі сусіда, а межеві спори, що так дуже поширені по цілій українській землі, це виразний доказ українського індивідуалізму та прямування до відокремленої власности.

Питання ріжниці поміж духовістю українця та москаля піднято теж в передостаннім випуску слявістичного журналу "The Slavonic and Eastern European Review, Vol. XIX. 1939-1940, що виходить у Лондоні. Автором статті відомий російський націоналіст та монархіст, проф. Василь Шульгин, надовго до війни відома політична постать в Україні якраз зі своєї прямо хоровитої ненависти до українства. До війни Василь Шульгин був професором київськгоо університету та р е д а к т о р о м крайно монархістичного щоденника „Киевлянин"; замітне та заразом траґічне для українського народу є це, що Василь Шульгин, крайний ворог українства, це кревний Шульгина - Олександра, відомого українського патріота - самостійника, бувшого міністра заграничних справ Украніїнської Народної Републики, автора численних політичних праць про українську справу та до теперішної війни редактора квартальника "Promethee", видаваного в Парижі в французькій мові, що був орґаном Союза народів, підбитих Московщиною.

У своїй праці „Київ Мати Руських Городів" (Kiev, Mother of Russian Towns''), В. Шульгин, хоч мав на думці що друге доказувати, а саме узасаднювати одність українців та москалів, мимо великих духових ріжниць навів одначе таку велику масу матеріялу противного, себто на доказ ріжности тих двох східноевропейських народів, що варто з ним познайомити широкий загал українських читачів. Наведений матеріял аж сам проситься, щоб навіть чужинець витягнув льоґічну консеквенцію, що маємо тут діло з двома цілком окремими народами, та не тільки двома ріжними народами, але теж народами зі зовсім противними душевними уподобаннями, словом з двома ріжними духовостями.

Автор насамперед стверджує, що поміж старою київською Русю, себто поміж староукраїнською державою та Московською державою, що відкололася від Києва, вже в 12-тім столітті, є величезна ріжниця у цілій культурі. **Київська Русь** — пише він — **була частиною Европи, Московщина довго лишилася запереченням Европи,** себто Київ мав лучність зі західною цивілізацією, Москва з азійською-східною.

З черги Василь Шульгин наводить це, що про Україну та Московщину вже в половині 19 століття писав доволі відомий російський поет та драматург Олекса Толстой, у деякім розумінню, попередник Льва Толстоя. „Погляд Олекси Толстоя на ту справу — пише Шульгин — незвичайно інтересний. О. Толстой є попередником тих пізніших російських писателів, які вважали, що в духовій ділянці є в дійсности дві Руси. Одна Русь (Україна) має свої коренні в універзальній або принайменше европейській культурі. **У неї ідея добра, чести та свобода має таке саме поняття як на заході** (очевидно й в Америці).

Одначе є ще друга Русь (Московщина); це Русь темних лісів, Русь тайги, Русь більше матеріяльна, фанатична Русь, Русь монгольсько-татарська. **Та остання Русь зробила своїм ідеалом деспотизм і фанатизм.** Видячи це духове роздвоєння свого краю поет (Толстой) шукає живого прикладу тих двох Русей. Низку історичних фактів можна найти у Москві, що виросла на духових руїнах Києва.

Осередком питання є, коли наступила та подія, що Київ зачав занепадати а Москва на півночі почала рости у свою силу; треба сказати, що рішило про це відношення обох країв до татар. У Києві (в Україні) все жила традиція потреби боротьби з татарським ярмом; ми виділи як Київ (серед боротьби)гинув... А що наступило потім і якими шляхами пішло виховування М[illegible]кви — це була тактика [illegible]роду. Москва воліла хилити спину перед наїзниками, щоби тільки жити... і Москва уратувалася... Одначе це окупила вона важкою ціною. **Серед того процесу пристосовування до татар витворилося це поняття, яке тяжко переложити на другу мову, а саме холопство (рабська духовість), що ввійшла в російський характер.**

Натомісць київляни (українці), пануючі чи піддані, мали все високе почуття їх особистої гідности; вони все ставили ідеали чести та свободи вище понад все".

Таку незвичайно цікаву характеристику українців та москалів з уст російського писателя Олекси Толстоя наводить

(Докінчення на сторонї 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

61)

— Ну, Маланю, на, не бійся нас! — приговорював пан Еміль, подаючи їй келишок з вином. — Панич зараз прийде, а ми його гості. Ну, чогож ти так стоїш? На, бери й пий!

— Пустіть мене ! — скрикнула нараз Маланка і прожогом кинулася наперед, відсуваючи своїми крепкими руками на бік улазливих паничів. Пан Еміль похитнувся й розлив вино на підлогу , а на пана Калясантія наскочила Маланка так сильньо, що він відскочив аж до стіни й вилив на себе все вино не тільки з келишка, але й з пляшки, котру держав у лівій руці.

— Ах ти, худобо неостесана! — скрикнув він, із сентиментального слізливого тону відразу впадаючи в грубіянський, — а ти що робиш? Ми до тебе делікатно, а ти трухчаєшся? Що ти собі думаєш, що ти на толоці із своїми нарубками?

І він, не думаючи довго, замахнувся і вдарив її в лице. Маланка, котру в її розгоні зупинили лакеї, зойкнула тихо і рвалася знов, щоб вибігти з покою.

— Держіть її! — кричав розлючений пан Калясантій. — Вона, мабуть, злодійка, покрала щось із панського покою.

— Сам ти злодій! — уся облившися полумям, відповіла йому Маланка. — Пустіть мене! Чого ви хочете? Господи! Додай мені сили!

І вона, добуваючи всіх сил, пхнула одного з лакеїв до стіни так міцно, що той покотився на підлогу, а сама кинулася до дверей, волочачи за собою другого. Та пан Калясантій, Тадзьо й Еміль заскочили їй дорогу.

— Ні, стій! Тепер не втечеш, — мовив до неї лагідно, але рішуче Тадзьо. — Ми не можемо тебе пустити, поки панич не прийде. Слуги говорять, що не бачили, як ти сюди входила, а панича бачили. Значить, це не може бути правда, щоб ти з паничем увійшла.

— Пустіть мене! Пустіть мене! — з слізми в очах, важко дишучи, благала Маланка.

В ту мить лакей, що був упав на підлогу, зірвавшися, прискочив до неї і зі злости вдарив її кулаком у карк.

— Ти, негіднице! — скрикнув він. — Ти ще тут будеш шарпатися? Чекай, ми тебе звяжемо й жандармам віддамо. Вони з тобою інакшу справу зроблять. Будеш ти не тої співати.

Ця погроза була для Маланки мов удар обуха в тімя. Вона змалку страшенно боялася жандармів і дотепер не могла ніколи на них глядіти без страху. Тож почувши, що її хочуть віддати жандармам, вона відразу пригадала собі всі ті страхіття, які їй розповідали про жандармів. Їй мигнули в уяві кайдани, ланцюги, карабіни з насадженими баґнетами: ось її, оковану, ведуть селом, усі біжать на неї дивитися, всі з неї глузують, матери показують її дітям, а діти шепчуть, говорять, а далі кричать, верещать за нею: „злодійка, злодійка!" І вона зовсім стратила заставу, память, розвагу. Дикий страх довів її майже до безумства. Вона почала кидатись, шарпатись, рватися, водно повторяючи:

— Пустіть мене! Пустіть мене! Я не злодійка!

Почалася коротка, та шалена боротьба. Пять мучин (бо пан Альфонс мовчки, з фільософічним супокоєм придивлявся тій сцені) кілька мінут моцувалося з одною дівчиною. Вона вдарила одного лакея в лице так, що йому бризнула кров із нова, потім штовхнула у груди рицарського пана Калясантія, відірвала Тадзеві рукав від сурдута, а пана Еміля копнула ногою так сильно, що той із зойком повалився на крісло. Та вкінці вдалося її перемогти. Один лакей ухопив її за праву руку й закрутив їй на хребет так сильно, що ах кістка хруснула, і Маланка з голосним окриком упала на коліна.

— Ти, гадюко! Ти безпутнице! — люто кричав пан Калясантій, хапаючи її за коси і пригинаючи її голову вниз. — Чекай лишень, ми тобі покажемо, як із нами баратись! Гей, хлопці, вяжіть їй руки!

Лакеї моментально скрутили їй руки на плечах.

— Ведіть її сюди! — командував далі проповідник шляхетського демократизму, показуючи двері спальні. Лакеї пхнули Маланку до спальні, в котрій було темно і тільки із сусіднього покою доходив туди скісний стовп світла.

— Обшукайте її, чи чого не вкрала, — командував він дальше й, засвітивши у спальні свічку, примкнув двері від покою.

По хвилі розлягся із спальні головний крик Маланки — такий голосний та розпучливий, що всі інші панови в покою аж іздрігнулися.

— Кайцю, не роби дурниць! — скрикнув, не рушаючися з місця, пан Альфонс.

— Ну, що ви скажете про таку відьму? — гнівно говорив Тадзьо, оглядаючи свій розфалатаний рукав. — Адже її справді варто провчити.

Пан Еміль усе ще сидів на фотелю, держачися обома руками за живіт і загризаючи губи з болю.

— Ох! Та яб її роздер! Яб її.. Адже це звір якийсь, не дівка!

У спальні крик утих, тільки чути було глухе шептання, тихі прокляття пана Калясантія та важке сапання Маланки. Паничі в покою замовкли і прислухувалися, їх лютість помалу втишувалася, верталася холодніша розвага, і в серці в кожного робилося якось несмачно, а далі чимраз більше бридко й погано. Усі почули, що на їх очах, при їх помочі і співучасти сталося ось тут щось таке дике та несуразне, таке погане та огидне, що може важкою плямою впасти на ціле їх життя, одним замахом розбити всі їх пляни й надії, що вони, перед хвилиною ще весела й безжурна компанія, оце неждано-негадано перебули одну з рішучих, фатальних і страшних хвиль свого життя. І як це сталося? З чого це пішло? Пощо, для чого це так вийшло? Фатальна хвиля була така коротка, незвичайна, ні з чим не звязана, нічим не мотивована, що розум не вмів у першій хвилі впоратись із її враженнями, не вмів дійти до якогонебудь ладу. Всі вони сиділи, понурі і пригноблені, навіть пан Альфонс стратив фільософічний спокій і, кинувши в кут недопалене сигаро, крикнув голосно, обернений до дверей спальні:

— Кайцю! Скажу тобі рішуче, що ти крайня худобина!

В ту мить із ляскотом отворилися двері покою, що вели з передпокою, і в них показалася постать старого, сивоголового мужика, без капелюха, з розвіяним довгим волоссям, босого, в короткім суконнім лейбику. Лице його було образом тривоги й перестраху. Це був старий Деменюк.

(Дальше буде).

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Життя в “Малій Італії”

(Стефан Пірс: Огляд Нових Книжок).

Коли я був малим хлопцем, в сусідній хаті біля нас жила родина Оліверів, родом з одного з італійських островів. В католицькі свята батько Олівері випікав знамениті тісточка і обділював ними всіх сусідів - айришів, греків, жидів, словян, — і всім вони смакували. Від весни до пізної осени на ґанку і на сходах їх домика збирались сусіди і йшли веселі розмови та жарти. Дітей посилали звичайно спати; видно жарти бували не для дітей.

Олівері мали автоматичний фортепіян, на якому батько Олівері вигравав ріжні італійські мельодії. Звичайно зачинав від відомої пісні „Вернись до Соренто”. В осені привозили до Оліверів пачки винограду, з якого вони виробляли знамените вино.

Все це пригадалось мені живо після того, як я прочитав знамениту книжку Дері Манджіоне п. з. „Мавнт Алеґро”, (видавництво Гавтон Мифлин). В Рочестер, Н. Й. називають „Мавнт Алеґро” частину італійської дільниці міста. Це є назва сицілійського місточка, звідки походили перші поселенці у згаданій дільниці.

Був це неначе островець в американському морі. Хоч мешканці Мавнт Алеґро жили в Америці десятки літ, вони сами і їх діти говорили дома тільки по італійськи. Батьки забороняли дітям говорити в родині по анґлійськи і тільки деякі слова прокрались в їх звучний сицілійський діялект. Діти, очевидно, думали, що ці слова італійські і тільки як виросли, пізнавали, що, наприклад, „баккаузо” це анґлійське слово „бек-гавз”.

У своїй книжці Джері Манджіоне подає свої спомини з цього італійсько - американського життя. Він пригадує своїх численних вуйків і дядьків, що записались живо в його памяти. Згадує дядька Луїджі, що переходив з одної віри на другу, при чому все шукав багатої вдови, щоби з нею вженитись. Раз найшов відповідну кандидатку і почав з нею любовну переписку. Помагав йому в цьому другий дядько [illegible] на імя Ніно, що мав деяку освіту і гарне письмо. Його листи, писані від імени Луїджі, зробили глибоке враження на вдову і вона почала відповідати — віршами. Тут Луїджі став цілком залежний від Ніна. Справа стала така поважна, що він почав складати гроші, щоби поїхати відвідати вдову. Та заки наскладав досить, посварився з Ніно і мусів сам писати. Вірші й листи Луїджі видно не припали до смаку вдові. Вона рішила, що його почування охололи і тому він так нескладно пише. Переписка стала щораз то рідша і накінець перервалась.

Дядько Ніно вмів оповідати прегарні байки. Він був найбільш освічений з усіх дядьків Джері, але зі злости до своєї жінки, не навчився говорити по анґлійськи. Він вважав себе гостем у Злучених Державах і все збірався за тиждень-два вернутись до Сицилії. Це тяглось так двацять років.

Мешканці Мавнт Алеґро мали інтересний погляд на освіту. Вони розвязали це питання так. Образовання дівчат у вищих школах понад це, чого вимагав закон, вважали просто марнотравством. Тільки наука музики вважалась пожиточною, тому що знання гри на якомусь інструменті чи спів робив дівчину „симпатичною”, а хлопці швидше женились з дівчатами, що були „симпатичні”. За те ніхто не хотів мати жінки, що була - більше освічена ніж він сам. Тому дівчат вчили варити і шити, а не „непотрібного” шкільного знання.

З хлопцями друга справа. Перед ними світ стоїть отвором. Їх старались образувати, щоб вони могли здобути кращі становища. Посилали їх до шкіл і вчили на лікарів і адвокатів. Ті дві професії стоять у великій пошані в Сицилії.

Книжка кінчиться описом, як Джері відвідує країну своїх батьків. Перед відїздом Джері відвідали майже всі мешканці Мавнт Алеґро з порадами, дарунками для рідні „в старім краю” та з привітами для рідні. З завистю згадували свою молодість, проведену на Сицилії, свояків та місцевости, з яких приїхали. Дивувались, що їх рідня буде думати про Джері, як його побачать, та згадували красу Сицилії. Всі наказували йому відвідати Розарія Алфано, одного з небагатьох мешканців Мавнт Алеґро, що вернув з Америки домів.

Дядьки Джері жалували, що не їдуть з ним до старого краю. Дядько Луїджі дав йому доляра, казав йому купити горівки в Палермо та згадати його при тій нагоді. Батьки Джері журились, щоб він зі своїми поглядами не напитав собі якої біди. Мати, яка була більше замериканізована, ніж їй самій здавалось, сказала на прощання: „Будь обережний, Орляндо. Та колиб Мусоліні пробував робити тобі який клопіт, зателеґрафуй мені”.

В Сицилії свояки Джері гордились ним як американцем. Вони ходили одягнені як на неділю цілий час його побуту. Їм не подобалось, коли хтонебудь казав, що він говорить так, якби родився в Сицилії. Це, на їх думку, зменшувало його повагу як американця.

Джері відвідав Розарія Алфано перед своїм поворотом до Америки. Весь час говорили тільки про Америку. Видно було, що Розаріо жалує, що покинув Рочестер. „Тут все пішло цілком інакше, ніж я сподівався. Країна немов заморочена, а нарід сумніший ніж колинебудь за моєї памяти... Нема дня, щоб я не проклинав тої хвилини, коли рішив покинути Америку...”

Загальна Рада — ФЛІС.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Український та Московський Нарід... –

(Докінчення зо сторони 2-гої)

В. Шульгин для характеристики окремішного характеру „Полудневих Росіян”. В. Шульгин проте не хотів би бачити в тих „полудневих росіянах” окремого народу, хоч сама льоґіка аж проситься витягнути прямий дальший внесок та сказати, що хиба люди з такими ріжними ментальностями це два ріжні народи. Він одначе того не робить.

Нині таких як В. Шульгин, що отверто-явно та славно не признають, що москалі та українці це два ріжні народи, вже небагато; натомісць багато укритих единонеділимців, що так само як Шульгин думають, але свої думки закривають новими баламутними назвами — радянського народу, народу робітників то що. Всеж таки матеріял поданий у лондонськім науковім журналі дуже цінний, бо виясняе, яка духова прірва між українцем та москалем. Історія обох народів це потверджує. Якраз невтомиме стремління українського народу до свободи та почуття людської чести довело в нього до витворення такої незвичайної появи на українських землях, якою була козаччина з її ідеалами волі, братерства і рівности для всіх трівких фундаментів новочасної демократії.

Український нарід зривався до бою за ті ідеали проти кожного, хто наставав на його „козацьку волю”. Це завважив навіть писатель далекої Франції Вольтер, що писав, що „Україна все боролася за свободу”

Український волинський полк у Петербурзі перший підняв клич революції 1917 року проти царського деспотизму; але коли по першій весні російської свободи 1917 року повернула нова абсолютна влада, то Україна найдовше з усіх частин бувшої Росії боролася за волю, за свободу одиниці, а проти комунізму в українськім селі.

У старім замилуванні до свободи й нині лежить тайна, чому український нарід бореться проти всіх наїзників; в імя старої традиції батьків, як колись київська Русь-Україна, він не згинає спини до „холопства”, тільки бореться за волю нерідко навіть до самовинищення.

ПОЛЯКИ НЕ ВИТРИМАЛИ

(ОНА). — Польські політичні еміґранти в Лондоні відсвяткували шістьсотлітню річницю міста Львова. Свято відбулося з великою помпою і виголошено багато промов. Єпископ Кароль Радоньскі відправив в польськім костелі Службу Божу і виголосив дуже патріотичну польську проповідь, в якій сказав, що Львів є чисто польське місто, яке було осередком польської культури цілими століттями. Єпископ Радоньскі є тої думки, що відбудовувати Польщу без Львова булоб цілком „немислимо”.

Поляки використали шістьсотлітню річницю міста Львова, щоби святкуванням її заманіфестувати перед світом, що Львів їм належиться. Вони плянували святкувати шістьсотлітню річницю Львова минулої неділі, але тому, що спір за границю між Советським Союзом і Польщею був набрав широкого розголосу, анґлійці порадили полякам свято відложити на пізніше. Вони, здається, думали, що, відложивши справу на пізніше, поляки забудуть її і буде менше дипльоматичного тертя, але поляки не витримали і вчора заманіфестували, що Львів повинен би належати до Польщі. Докази про те є ніби такі, що Львів є окружений українськими селами, а те, що польське населення в Східній Галичині є в меншости, не має у них ніякого значіння.

Спір за спільну советсько-польську границю вже дещо притих і треба сподіватися, що він не повториться. Справа міжнародніх політичних границь буде справедливо вирішена по війні, а тепер треба спільними силами ворога виганяти. Так тепер кажуть в Анґлії. Більш вирозумілі поляки вже це зрозуміли й їм дуже неприємно, як реакційні політики непотрібно підносять крик за границю в той час, як німці тисячами вибивають польське населення.

Анґлійська преса також піддає полякам думку, щоби вони не підносили маловажних справ. Лондонський „Таймс”, пишучи про польсько - советську границю, сказав, що підписаний Польщею з Советським Союзом договір повинен би вистарчити, аби в Европі був спокій. Бо всякі спори серед Обеднаних Держав зміцняють ворога й дають йому нагоду здобувати більше земель й зміцнювати свої сили в окупованих ним краях. Хто старається підносити непотрібний галас ізза нічого, той свідомо чи несвідомо помагає ворогови. Поляки можуть бути певні, що їх ніхто не скривдить.

ҐОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СКЛАДАЙМО ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЛЮДЯМ УЖЕ ТЕПЕР

У своїй дописі гром. М. Присташ згадав, що в його відділі вже збирають допомогу для українських людей в Европі, що знайшлися в страшнім положенню, та яких треба буде ратувати, як тільки буде змога.

Я думаю, що так повинні ми всі поступати. Бо то аж страшно подумати, як та Україна буде виглядати по війні і якої то величезної треба буде допомоги, щоби вдержати при життю міліони виголоджених українських людей. Буде замало часу братися за збірку фондів на таку допомогу аж тоді, як війна скінчиться. Тому треба цю збірку зараз зачинати, завчасу. Ми не є міліонери і не можемо сипнути міліонами. Але тепер наші люди мають кращу працю, то з своїх заробітків моглиб потроха жертвувати і на ратування життя українських людей. Таким чином можнаб уже тепер призбирати більшу суму. Головної Централі нам тепер ще не треба. Хай орґанізують люди спершу допомогу по місцевостях, а як її орґанізувати, то не тяжко це знати, бо ми вже нераз таку акцію вели. Хай Централі наших головних орґанізацій таку допомогову акцію попруть і заохотять громадянство, а зокрема членів своїх орґанізацій, щоби таку допомогу складали. Те саме можуть зробити і наші Церкви. А пізніше можемо вже і створити поважну Централю, при чому треба відразу рахуватись, що її треба буде вдержувати, бо інакше немислиме. Хтось мусить у ній постійно бути і робити.

Думаю, що дуже багато можуть помогти в такій акції наші жіночі орґанізації. І на те треба памятати вже від самого початку акції. І не треба робити роздорів та партійности, а всім нам треба подати собі руки і взятись спільно до праці. Маю уже 70 років і не заробляю, але серце не дозволяє мені мовчати у тій справі. І вже маю готових $10 для мого відділу, як тільки зачне збірку для ратування наших братів від смерти.

Андрій Швець,
член 206 від. У. Н. Союзу.

Польська Реакція в Лондоні Підносить Голову

(ОНА). — В Лондоні тепер живе багато польських дідичів і шляхти, яка уважає уряд ґенерала Сікорского як не лівим, то в кожнім разі дуже ліберальним. Польська реакція в Анґлії витикає Сікорскому, що його уряд не вміє боронити польської справи закордоном та що Сталін обманув його відносно східних границь. Сварка міг польськими політиками в Анґлії була дійшла до того, що крайно реакційні елєменти почали видавати незаконну ґазету „Валька”, в якій вигукували на жидів, а в останному видані домагаються резиґнації уряду ґенерала Сікорского в користь відомого реакціонера ґенерала Казімержа Соснковского.

Тому, що польські реакціонери роздавали „Вальку” між польськими вояками, власти арештували редактора Зиґмунта Пржетакевіча і сотника Адама Добошиньского, що помістив у „Вальці” статтю з домаганням резиґнації Сікорского. Що з цими панами будуть робити, ще не знати, бо таке саме домагання резиґнації польського уряду помістила також інша польська ґазета в Лондоні, „Мисьль Польска”.

Близькі до польського уряду люди говорять, що поляки дуже між собою розсварилися і безпардонно закидають собі зраду польської спарви. Посторонні обсерватори не думають, що уряд ґенерала Сікорского буде резиґнувати.

Найгірше Сікорскому шкодять ендеки. Вони постійно нападають в своїм орґані на його уряд і закидають йому невміння керувати державною політикою. Як Сікорскі підписав в 1941 році з Советським Союзом договір, в якім не було точно означено східних границь польської держави, то ендеки намовили ґен. Соснковского зрезиґнувати з кабінету в уряді Сікорского, в якім він був міністром без теки. Ґен. Соснковскі зрезиґнував і був разом з Тадеушем Белецким, лідером опозиції. Тепер ендеки його випихають на премієра.

Серед поляків заувахено велику політичну активність в останніх часах, яка дає підстави догадуватись, що анґлійці примушують їх прийти до порозуміння з Советським Союзом. Уряд постійно відбуває наради і може бути, що за кілька день знов почуємо якусь сензацію.

ЩО КОШТУЄ АБСЕНТИЗМ. Адмірал Емері С. Ленд, предсідник морської комісії, заявив на переслуханню перед конґресовим фльотним комітетом, що абсентизм коштує Америку сто кораблів. Він радив різні кари на робітників, що ходять поза фабрику без причини.

НІМЦІ КОЛЬОНІЗУЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ

(ОНА). — Наспівші з Німеччини ґазети принесли статті, які показують, що німці вже почали переводити в життя свою кольонізаційну політику на українських землях. „Фелькішер Беобахтер” доносить, що німці поконфіскували в Галичині польські й жидівські фільварки і поселюють на них своїх кольоністів. В Галичині й на Волині вже поселилося около стопятьдесять тисяч німецьких родин. Це переважно бідніші німецькі рільники, яких німецький уряд вислав до Галичини поселитися на родючих землях й обробляти їх в користь німецького народу. Всі хліборобські продукти в Галичині є під контролею німецьких рільників і їх окупаційна влада забирає для німецької армії на фронті.

Те саме діється також на Буковині й в Басарабії. На основі німецької статистики виходить, що на Буковині і в Басарабії поселилося 180,000 німецьких родин. Місцеве населення німці перевозять до німецьких фабрик, а своїх людей переселюють на українські землі. Німецьке правительство було виробило плян кольонізації Великої України, але тому, що їм невдалося цього року зломити червону армію, то покищо цей плян відложений на пізніше.

Німецька преса широко розписується про родючість українських земель і заохочує німецьких рільників еміґрувати на схід. Правительство обіцює їм грошеву допомогу і поліційну оборону перед нападом „бандитів”. Бандитами німці називають місцевих людей, які противляться німецькій кольонізації і пускають німецькі господарства з димом.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ ПОСОЛ ПРО ВІДНОСИНИ В ЕВРОПІ

(ОНА). — До Вашингтону вернув чехословацький посол В. Гурбан, що каже, що німці вже цілком ошаліли. Він перебував два місяці в Лондоні і говорив там з людьми, які втекли з Чехословаччини при кінци місяця грудня. Вони мали говорити Гурбанови, що німці вже свідомі того, що вони війну програють і тому допускаються таких нелюдських вчинків, про які ще світ не чув.

Гурбан повідав, що він балакав у Лондоні з словацьким втікачем і довідався, що словаки є дуже розчаровані своєю лялькою державою, бо нацисти забирають з неї не тільки матеріяльне добро, але й домагаються, щоби словаки давали їм рекрута. Німці встановили в Словаччині тоталітарну форму правління і нарід немає там нічого до балакання. Уряд накладає великі податки, конфіскує харчі і висилає працездатних людей до німецьких фабрик виробляти амуніцію.

ТУРКИ БОРОНЯТЬ СВОЇХ ЗЕМЛЯКІВ У БОЛГАРІЇ.

(ОНА). — Бюро Военних Інформацій дістало повідомлення, що турецька ґазета „Єні Сабаг” помістила передовицю, в якій дорікає болгарському правительству, що воно переслідує турецьке населення в Болгарії. Ґазета пише, що один міліон в Болгарії не має своїх шкіл, та що турецька релігія і культура є переслідувані. Дотепер турки не важилися нічого злого писати проти Болгарії, а як приїхав Чорчил і відбув з їх президентом конференцію, то турки віджили і вже стають в обороні своїх земляків.

„Єні Сабаг” вже кількома наворотами виступала проти Болгарії і закидала, що доки болгари не докажуть, що вони не чигають на турецькі землі, доти Туреччина не може з Болгарією підписувати ніяких договорів. У Шашинґтоні думають, що турки мусіли дістати від Чорчила запевнення, що як би їх болгари напали, то Анґлія стане в їх обороні. В противнім разі турки не булиб такі самопевні й не зачіпалисяб з болгарами.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МИЧ.

З уродин на допомогу Україні.

З нагоди уродин президента Рузвелта зійшлись членкині 16 Відділу Союзу Українок, як рівнож і їх симпатики, до салі Мішиґанської Ліґи та зробили несподіванку секретарці цього відділу, панні А. Королишин, вельми заслуженій громадянці не тільки в жіночих організаціях, але в цілій нашій громаді й околиці.

Пані Марія Сена, голова відділу, по смачній вечері, даній гостям, забрала слово, привітавши гостей, між котрими був і наш заслужений діяч проф. Никифор Григоріїв. А потім розкрила, в якій цілі зійшлися членки та гості, а це задля святкування уродин нашої ювилятки, панни А. Королишин. Пані Катерина Бурик вносить і кладе на стіл торт і зачинаються промови та бажання ювилятці. В промовах порушувано всякі загальні пекучі справи, що гром. є дуже на часі. Василь Сербай покликуючи до слова гостей, при кінці покликав і саму ювилятку.

Панна Королишин була зворушена несподіванкою. З дяччности своїм товаришкам по праці на народньому полі як і в А. Ч. Хресті, де п. Королишин є писаркою, подякувала за так щиру оцінку її праці та закликала жіноцтво до дальшої невтомної праці, бо наша нива заросла бурьяном. Ми жінки, казала, вставаймо в ряди і засукавши рукави берімся енергічніше до праці для двох вітчин, а щоби ми могли помогти нашій старій Батьківщині, зруйнованій війною, ювилятка заявилась за те, щоб американські й канадійські українці складали датки і заложили залізний фонд (Ukrainian War Relief), з якого моглиб не одну сльозу отерти бідним вдовам та сиротам в Україні. Все має свій початок, сказала вона, і я хочу зробити той початок, складаючи на це 5 долярів. За прикладом ювилятки пішли решта членкинь та гостей і зложили цього вечера $111, а $10 вислано на поміч спаралізованим (March of Dimes). Відділ 16. не засипляє цеї справи, а дальше збирає жертви і вже має зібраних на цю ціль $148.

В. Сербай.

НОРТ ФИЛАДЕЛЬФІЯ, ПА.

$1,000 на воєнний бонд і жертви на А. Ч. Хрест.

Товариство Українська Громада, що має приміщення під ч. 3322 Н. Лавренс вул., існує вже довгі роки. За цілий час свого існування, Громада проявляла ріжну діяльність в українському народному життю, яку продовжає і тепер. Як наша країна зістала втягнена у війну, до котрої пішли багато наших синів, братів і батьків, щоб оборонити нашу країну, Українська Громада зрозуміла своє становище в теперішну пору і тому при всякій нагоді відзивається в справі моральної і матеріяльної підтримки нашій країні у воєнних змаганнях.

І от на минулих місячних зборах, у місяці лютім, на пропозицію п. Івана Сороки (мол.), висигновано з каси товариства пятьдесять долярів на Вор Чест, бо якраз у той час ішла кампанія за фондами. Дальше на тих самих зборах, на пропозицію уряду і на внесок п. М. Довбенка, рішено закупити Державний Воєнний Бонд на суму $1,000, що вже зроблено. Також на тих зборах, на пропозицію уряду, ухвалено устроїти для членів товариську забаву, котра відбулась у суботу 27. лютого. Підчас забави багато членів забирали слово і в коротці переходили історію Товариства „Українська Громада" і висказували побажання дальшого розвитку. Споминами теж наших синів, братів і батьків, котрі пішли обороняти нашу країну від ворога.

На прикінці забави, забрав слово п. Іван Сорока (мол.) і завізвав присутних до жертв на фінансову підтримку на Червоний Хрест, яка то організація улекшує болі пораненим бійцям, як і несе іншу поміч.

Присутні жертвували як слідує: П. Бернацький $3; С. Хромяк $2; по $1: І. Сорока, З. Рудас, В. Мущинка, І. Іванців, М. Бішко, П. Гошовський, М. Роман, М. Геник, С. Пилюк, М. Хромяк, М. Барна, Колодій, Е. Тащинець, М. Дьорка, М. Гудз, В. Геник, О. Черевка, Т. Будай, М. Джуґля, І. Шехмар, О. Сорока, О. Дьорка, мрс. Черитон, мрс. Пепсток; по 50 ц.: С. Дьорка, П. Кудла, Г. Сорока, мрс. Джордж, Майк і Джім.

До цього ще згадаю, що Товариство ім. Т. Шевченка відбуло в суботу 6. березня в приміщенню Української Громади забаву, підчас якої присутні гості не забули також і про це, що наша країна знаходиться у війні, та що завданням нашим є помагати цій країні. Про це згадав п. Іван Сорока (мол.) і по коротких словах попросив присутних гостей, щоби по змозі жертвували бі себе на Червоний Хрест. Гості зложили $14.

Жертвували: П. Бернацький $2, а по $1: М. Бішко, И. Хромяк, В. Мущинка, О. Кудла, П. Глуховин і О. Веклинець; по 50 центів: І. Демяник, М. Барна, М. Джуґля, І. Тащинець, І. Сорока, Т. Будай, а решту зібрано дрібною колектою. — Збіркою занялись пп. Черевка і Іванців.

Член Громади.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відозва у справі А. Ч. Хреста.

Комітет Обєднаних Українських Американських Організацій міста Ню Йорку видав відозву в справі збірок на Американський Червоний Хрест, підписану С. Ковальчуком, як предсідником, М. Малетичем і Л. Ковальською як секретарями, а М. Кравчуком як касієром. Відозву розіслано до ріжних місцевих організацій. Читаємо в ній, між іншим, таке:

„Щоб Американський Червоний Хрест міг і надалі виконувати як слід свої завдання, то він потребує помочі кожного з нас. Якраз цей місяць проголосив президент Рузвелт Місяцем А. Ч. Хреста. Вимоги Червоного Хреста є тепер величезні. Наша армія є розкинена по великанських просторах і всюди потребує вона помічної руки й опіки А. Ч. Хреста. Американський Червоний Хрест зможе дати нашим воякам таку поміч, яку ми тут у запіллю дамо Червоному Хрестові. Отже тільки від нас самих залежить, на скільки Червоний Хрест зможе помагати нашим воякам, наскільки він зможе ратувати наших найближчих, там на полі бою. Ми держимо в своїх руках судьбу неодного вояка, може навіть нашого сина, брата, чоловіка. Наша поміч може нераз вирішити їх життя або смерть. Тому не жалуймо гроша тоді, коли вони не жалують життя. Даваймо всі й якнайбільше.

„Зокрема, ми, американські українці не можемо допустити до того, щоб наша поміч у цій кампанії, яка тепер ведеться для Червоного Хреста в місяці березні, була малою і незначною. Тепер прийшов час, щоб не словами, але ділами треба виказати наш американський патріотизм. Тому берімся до діл, а найкращим ділом буде наша значна жертва на Американський Червоний Хрест. Ці жертви повинні зложити всі організації, всі товариства, клюби та братства. Кожна організація повинна ухвалити, уділити з товариської каси якнайбільшу жертву, а крім того кожний член і членкиня повинні ще від себе зложити відповідний даток".

БОСТОН, МАСС.

Для А. Ч. Хреста.

Ми, що походимо з української крови, найкраще відчуваємо горе, біду і нужду, словом — нещастя. Тому і так радо спішимо допомогти такій благородній акції, якою є акція Американського Червоного Хреста. Наш Відділ Союзу Українок Америки цілковито віддався тій праці під проводом пані Марії Івашко, що є предсідницею. І тому Червоний Хрест у Бостоні знає нас як нарід жертвенний і патріотичний. Заходом цього відділу Аматорський Кружок, що є при укр. прав. церкві, відіграв дня 7. березня у церковній галі штуку „Щира Любов", з якої, по відтягненню коштів, прийшло $70 на Червоний Хрест. Виступали в ролях такі аматори: Д. Пащак, Марія Мороз, Анна Попович, Анна Шедлівська, Г. Костецький, Г. Музика, Т. Вонс, А. Івашко і Д. Бортник. Режисером був Н. Давискиба, суфлером П. Мороз, а до танців пригравала оркестра Т. Оверка, та з інших, а також представники з православної бостонської громади з своїм священиком. Була теж представниця А. Ч. Хреста, пані Сайкес, яку представила пані М. Івашко. У своїй промові пані Сайкес дала гарне признання українським жінкам за їхню ревну працю, а потім коротко зясувала, чим є Червоний Хрест і яку та кому дає поміч. Зокрема підкреслила ту поміч, що її треба буде дати Европі зараз по війні. Були ще ставлені їй питання, на які давала відповідь.

При кінці відспівано гимни: американський і український. Галя була битком набита і всі були раді, що зробили добре діло, а добра праця є найкращим обєднуючим засобом.

Н. Давискиба.

ГЕНЕРАЛ Ф. РОССІ, котрого Мусоліні уменував недавно тому начальником генерального штабу італійської армії.

ЧЕХОСЛОВАКИ ОБУРЕНІ НА ПОЛЯКІВ ЗА ДОМАГАННЯ СТАРИХ ГРАНИЦЬ

(ОНА). — Домагання польського уряду в справі відновлення передвоєнних границь обурили чехословаків до того ступня, що державний орган їхнього правительства в Лондоні, „Чехословак", напечатав статтю, в якій доказує полякам, що як вони хотять відбудовувати Польщу в старих границях, то най памятають, що як Гітлер розбив Чехословаччину, то поляки також забрали собі в посідання чеські землі. Ці землі не можуть бути включені до післявоєнної Польщі за ніяку ціну. Польщі ніхто забраних від чехів земель не признав, а як прийде пора відбудовувати Польщу, то забрані поляками чеські землі мусять бути звернені.

Атлянтійський Чартер говорить ясно і недвозначно, що кожний нарід повинен сам собою правити, та що ніяка держава не має права насильно загарбувати чужих земель. Як поляки домагаються від Совєтського Союзу Галичини й Волині, то покликаються на Атлянтійський Чартер, а як йде мова про чехословацькі землі, то згаданий чартер не має ніякого значіння, пише „Чехословак".

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

ТАРЗАН, ч. 735. Слаба захорона.

Тарзанові приятелі були немало здивовані, побачивши трофеї, які Тарзан привіз зо своєї небезпечної виправи... купу простого каміння.

Але розумний Пітер Еґаліс крикнув радісно: „Таж з цього каміння ми можемо зробити зброю, як люди камінної доби".

Тарзан пояснив своїм товаришам, як кремінь був дивно збудований. Від нього можна відбивати правильні куски.

З великою зручністю й терпеливістю Тарзан виробив голову сокири та виострив вістря піском.

„Алеж камінна зброя не здалася проти пальної зброї моряків", сміялася Даріна.